

Spis treści

Wstęp	11
Rozdział I	
<i>Późna dorosłość jako szansa rozwoju z perspektywy teorii przywiązania</i> (Radosław Stec)	13
1. Wprowadzenie	14
2. Charakterystyka ostatniej fazy rozwoju	14
3. Model teoretyczny rozwoju w późnej dorosłości	15
4. Rozwój przywiązania i jego reprezentacja	18
4.1. Rodzące się pytania. Potrzeba i możliwości badań	23
4.2. Cykl zmian przywiązania w życiu	23
5. Poczucie straty w późnej dorosłości	25
6. Oparcie w reprezentacji przywiązania w późnej dorosłości	28
7. Podsumowanie	30
Rozdział II	
<i>Mądrość w okresie późnej dorosłości jako efekt indywiduacji rozwoju</i> (Mirosława Nerło)	31
1. Wprowadzenie	32
2. Indywidualny wzór życia i rozwoju w okresie późnej dorosłości ...	32
3. Mądrość w drugiej połowie życia	36
3.1. Właściwości poznawcze i ich znaczenie dla rozwoju	39
3.2. Właściwości emocjonalne i ich znaczenie dla rozwoju	40
3.3. Zdolności refleksyjne i ich znaczenie dla rozwoju	41
4. Mądrość jako wynik indywidualnego rozwoju	43
5. Czynniki sprzyjające rozwojowi mądrości	45
6. Podsumowanie	46
Rozdział III	
<i>Regulacja emocji w okresie późnej dorosłości</i> (Aleksandra Jasielska) ..	49
1. Wprowadzenie	50
2. Związane z wiekiem różnice w doświadczaniu pozytywnych i negatywnych emocji	50
3. Starzejący się dorośli jako „obiecujący hedoniści”	53
4. Charakterystyka funkcjonowania emocjonalnego osób w okresie późnej dorosłości – badania własne	55

4.1. Problemy i hipotezy badawcze	55
4.2. Narzędzia badawcze i przebieg badania	56
4.3. Osoby badane	57
4.4. Analiza wyników	57
4.5. Wnioski	58
4.6. Dyskusja	59
5. Podsumowanie	62

Rozdział IV

<i>Miłość i bliskie związki w okresie późnej dorosłości</i> (Krzysztof P. Kaleta, Agnieszka Jaśkiewicz)	63
1. Wprowadzenie	64
2. Zmiany w relacjach między partnerami a satysfakcja ze związku w okresie późnej dorosłości	65
✓ 3. Opieka nad partnerem i psychologiczne konsekwencje śmierci partnera	69
4. Przeżywanie miłości w okresie późnej dorosłości	71
5. Wdowieństwo i zaangażowanie w nowe związki	73
6. Podsumowanie	77

Rozdział V

<i>Współcześni dziadkowie i ich znaczenie dla rozwoju wnuków</i> (Karolina Appelt)	79
1. Wprowadzenie	80
2. Charakterystyczne cechy roli babci/dziadka	80
3. Różnice w relacji wnuka z babcią i dziadkiem	83
4. Rodzaje związków dziadkowie – wnuki	85
5. Znaczenie dziadków dla rozwoju wnuków	87
5.1. Dziadkowie to rodzice naszych rodziców	89
5.2. Wsparcie dla rodziców w procesie opieki i wychowania dzieci	89
5.3. Źródło bezwarunkowej akceptacji i afirmacja dzieci	90
5.4. Źródło sensu życia	91
5.5. Poczucie zakorzenienia i ciągłości pokoleniowej	92
6. Dziadkowie też potrzebują wnuków	93
7. Podsumowanie	94

Rozdział VI

<i>Wspólna opowieść dziadków i wnuków – o roli wzajemnych powiązań w systemie rodzinnym</i> (Małgorzata Ohme, Radosław Kaczan)	97
1. Wprowadzenie	98
2. Podejście systemowe – podłoże teoretyczne	100
2.1. Struktura rodziny i jej znaczenie dla rozwoju	102

2.2. Mity rodzinne	107
2.3. Lojalność rodzinna	107
2.4. Modele międzypokoleniowe	108
3. Podsumowanie	110

Rozdział VII

<i>Zaangażowanie w działalność społeczności lokalnej jako szansa rozwoju dla seniorów (Joanna Matejczuk)</i>	111
1. Wprowadzenie	112
2. Społeczne postrzeganie starości a aktywność ludzi starszych	112
3. O jakim rodzaju działalności mówimy?	114
4. Dlaczego późna dorosłość sprzyja podejmowaniu działalności społecznej?	116
5. Jaką rolę w życiu seniorów odgrywa aktywny udział w życiu społecznym?	118
5.1. Potrzeby życia codziennego	119
5.2. Potrzeby społeczne	119
5.3. Potrzeba wsparcia i pomocy	121
5.4. Potrzeba samorealizacji, poczucia kompetencji i bycia potrzebnym	121
6. W jakim kierunku powinna zmierzać aktywność społeczna seniorów?	124
7. Podsumowanie	125

Rozdział VIII

<i>Potrzeby edukacyjne kobiet w okresie późnej dorosłości (Aleksandra Rzymkowska, Barbara Suchańska, Marta Suchańska)</i> ..	127
1. Wprowadzenie	128
2. Znaczenie potrzeb edukacyjnych w funkcjonowaniu człowieka w okresie późnej dorosłości	128
3. Deficyty poznawcze i społeczne jako potencjalne bariery rozwoju	130
4. Zasoby jako szansa przezwycięzania barier i źródło osobistego rozwoju	131
5. Procedura badania i analiza otrzymanych wyników	134
5.1. Potrzeby edukacyjne	136
5.2. Zasoby	139
5.3. Bariery w uczeniu się	142
6. Podsumowanie	145

Rozdział IX

Uczenie się od nauczyciela i od rówieśników w procesie edukacji artystycznej podejmowanej w okresie późnej dorosłości

(Julia Wilowska)	147
1. Wprowadzenie	148
2. Dostosowanie oferty edukacyjnej do możliwości i potrzeb osób w okresie późnej dorosłości	149
3. Wpływ relacji między nauczycielem a dorosłym uczniem na efektywność procesu edukacyjnego	152
4. Tutoring wśród osób w późnej dorosłości	156
4.1. Tutoring rówieśniczy	157
4.2. Tutoring międzypokoleniowy	160
4.3. Dynamiczna relacja twórca – odbiorca	161
5. Zadania, jakie spełnia edukacja artystyczna w późnej dorosłości ..	163
6. Podsumowanie	165

Rozdział X

Psychologiczne wyznaczniki programowania jakości środowiska życia osób w podeszłym wieku (Aleksander Hauziński)

1. Wprowadzenie: obraz jakości życia w wieku podeszłym a programowanie środowiska	168
2. Konflikt pokoleń i starzenie się populacji	173
3. Indywidualne strategie planowania starości	176
4. Instytucjonalne strategie programowania starości jako etapu w rozwoju człowieka	181
5. Podsumowanie	185

Rozdział XI

Wspomaganie rozwoju czy opieka w okresie późnej dorosłości?

(Kinga Ober-Łopatka)	187
1. Wprowadzenie	188
2. Wspomaganie, pomoc czy opieka – jak skutecznie wspierać rozwój w okresie późnej dorosłości?	188
3. Refleksyjność opiekuna jako podstawa działań wspierających rozwój	192
4. Projektowanie działań wspierających rozwój w okresie późnej dorosłości	194
5. Podsumowanie	197

Rozdział XII

<i>Wspomaganie rozwoju osób starszych na miarę nowoczesnego społeczeństwa</i> (Maria Magdalena Stec)	199
1. Wprowadzenie	200
2. Staruszkowie czy mądrzy dorośli? Różne ujęcia okresu późnej dorosłości	201
3. Starszy starszemu nierówny. Specyfika i przyczyny odmiennej sytuacji osób starszych w Polsce i Holandii	202
4. Holenderski sposób na satysfakcję. Strategia GALM jako propozycja wspomagania rozwoju osób starszych	207
5. Dlaczego to działa? Wyjaśnienie skuteczności programów typu GALM	210
6. Podsumowanie	213
Literatura	215
Noty o Autorach	231